

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

Trabzon Çalışmaları Dergisi

Journal of Trabzon Studies

Cilt/Vol 2 | Sayı/No 1
Aralık/December 2022

**KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ**
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

ARALIK 2022 | CİLT 2 - SAYI 1
DECEMBER 2022 | VOL. 2 - NO. 1

TRABZON ÇALIŞMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF
TRABZON STUDIES

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

2021 yılı itibarıyla yayın hayatına başlayan *Trabzon Çalışmaları Dergisi*, sosyal, beşeri, idari bilimler, şehir bölge planlama, peyzaj ve mimarlık alanlarında çalışmalara yer verilen hakemli akademik bir yayındır. Dergi, Trabzon kentine dair farklı disiplinlerin kendi yaklaşımları çerçevesinde ortaya koyacağı araştırma makaleleri çerçevesinde kente dair bir platform oluşturmayı ve bunu kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. Dergi, Trabzon kentine dair tüm disiplinlerin gerçekleştireceği yeni veriler ortaya koyan, mevcut veriler doğrultusunda kent sorunlarını tartışan tüm araştırma makalelerinin yanı sıra teorik ve kavramsal bağlamda kentin farklı unsurlarını tartışan makalelere de açıktır. Dergide kuramsal ve analitik özgün araştırma makalelerinin yanı sıra kısa makale, rapor, derleme, konferans notları, örnek olay, kitap tanıtımı vb. makale dışı yazılara da dergi bünyesinde her sayıda belirli oranda yer verilecektir.

Trabzon Çalışmaları Dergisi Temmuz ve Aralık aylarında olmak yılda iki kez yayımlanır.

Dergide yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yazarlara aittir; Derginin sorumluluğu yoktur.

EDİTÖRLER | *Editors*

Doç. Dr. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Doç. Dr. Abdullah UZUN

Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ

YÖNETİCİ EDİTÖRLER | *Managing Editors*

Arş. Gör. Dr. Nisa ERDEM

Öğr. Gör. Fatma NALBANT

Arş. Gör. Tülay DEMİR

YARDIMCI EDİTÖRLER | *Assistant Editors*

Arş. Gör. Abdülgazi YIKICI

Doktorant Muharrem BAYRAK

DANIŞMA KURULU | *Advisory Board*

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ

Prof. Dr. Bünyamin ER, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Vahit GÜNTAY, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. İsmail KÖSE, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Umut ÜZAR, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye*

Dr. Öğr. Ü. Hüseyin YADİGAROĞLU, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

İLETİŞİM | *Contact*

Karadeniz Teknik Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, No:2-06

Telefon: 04623773227

Faks: +90 462 325 3205 – 325 3185

E-Posta: sam@ktu.edu.tr

Aralık 2022 | CİLT 2 SAYI 1

December 2022 | VOL 2 NO. 1

İÇİNDEKİLER

6-23	Araştırma
Makalesi | İklim Değişikliğinin Tarım Alanlarına Etkisi:
Trabzon İli Özelinde Bir Araştırma
<i>The Effect of Climate Change on Agricultural Areas:
A Research in Trabzon Province</i>

<i>Ayşe Nur Çırak</i> |
| 25-40 | Araştırma
Makalesi | İşgücü Piyasası ve Kadınların İstidama Katılım Sorunları:
Trabzon Örneği
<i>Labor Market and Women's Employment Problems:
The Case of Trabzon</i>

<i>Ebru Moğulkoç & Mukaddes Güler</i> |
| 43-56 | Araştırma
Makalesi | Trabzon'da Akıllı ve Dirençli Kent Özelliklerinin Mevcut Durumu
<i>Current Status of Smart and Resilient City Features in Trabzon</i>

<i>Sefanur Bayram</i> |
| 58-64 | Bibliyografya | 2022 yılında Trabzon Üzerine Yazılmış Kitap ve Makaleler |

İşgücü Piyasası ve Kadınların İstidama Katılım Sorunları: Trabzon Örneği

Labor Market and Women's Employment Problems: The Case of Trabzon

Ebru Moğulkoç* & Mukaddes Güler**

* Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Gürün Meslek Yüksekokulu, ekose@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7441-5485

** Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Gürün Meslek Yüksekokulu, muguler@cumhuriyet.edu.tr, ORCID:0000-0001-7159-1547

ÖZET

İşgücü piyasası bir ülke ekonomisinin sağlıklı olup olmadığının en önemli göstergesi sayılmaktadır. Bu piyasadaki işgücünün eğitimi, yaş durumu ve cinsiyeti işgücü politikaları oluşturulurken dikkate alınması gereken kriterlerdir. Özellikle cinsiyet açısından kadın ve erkeklerin işgücüne katılımı dikkat çekici bir unsurdur. Türkiye’de elde edilen veriler doğrultusunda kadın işgücüne katılım oranları erkekler işgücüne katılım oranlarının çok gerisindedir. Bir ülkenin kalkınabilmesi her bireyin ülke ekonomisine katkıda bulunmasına bağlıdır. Ancak sosyal ve kültürel gelenekler açısından Türkiye’de kadının çalışması istenmemiş ve işgücü piyasasına girse dahi ikincil piyasa olarak görülmüştür. Ayrıca çalışma hayatında birçok sorunla karşılaşmasına rağmen yeterli destek görmediği için işi bırakmak durumunda kalmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin ve Doğu Karadeniz Bölgesinin bir ili olan Trabzon ilinde kadın işgücü ve istihdamını TÜİK (Türkiye İstatistik Enstitüsü) ve İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) verilerinden yararlanılarak incelemektir. Trabzon ili ticaret, tarım, hayvancılık, balıkçılık, meyvecilik, ormancılık, ulaşım, sanayi ve madencilik sektörlerinden geçimini sağlamaktadır. Bu ekonomik kalkınmada kadının rolü aile içerisinde daha çok tarım işçisi, olarak görülmektedir. Kadınların çalıştığı mesleklere bakıldığında ise satış elemanı, temizlikçi, ambalajlama, güvenlik görevlisi ve tıbbi sekreterlik başı çekmektedir. Sektör temelinde toptan ve perakende ticaret, idari ve destek hizmet faaliyetleri, imalat, konaklama ve yiyecek hizmetleri, insan sağlığı ve sosyal hizmetler alanlarındaki kurum ve işletmeler kadın istihdamı açısından dikkat çekmektedir. Genel istihdamda ise erkeklere oranla daha az olsa da hatırı sayılır bir istihdam kaynağı olarak görüldüğü ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Karadeniz, İstihdam, İşgücü Piyasası, Kadın İşgücü, Trabzon.

ABSTRACT

The labour force market is considered the most crucial indicator of whether a country's economy is healthy. The education, age, and gender of the workforce in this market are the criteria that should be considered when creating workforce policies. Particularly in terms of gender, the participation of women and men in the workforce is remarkable. In line with the data obtained in Turkey, female labour force participation rates are far behind male labour force participation rates. A country's development depends on each individual's contribution to the country's economy. However, regarding social and cultural traditions, women were not asked to work in Turkey, and even if they entered the labour market, it was seen as a secondary market. In addition, although she faced many problems in her working life, she had to quit her job because she did not receive enough support. This study aims to examine the female workforce and employment in Trabzon, a province of Turkey and the Eastern Black Sea Region, by using data from TUIK (Turkish Statistical Institute) and İŞKUR (Turkish Employment Agency). Trabzon province makes a living from trade, agriculture, animal

İŞKUR (Turkish Employment Agency). Trabzon province makes a living from trade, agriculture, animal husbandry, fishing, fruit growing, forestry, transportation, industry, and mining sectors. It has been revealed that the role of women in this economic development is seen mainly as agricultural workers in the family. When we look at the occupations in which women work, sales personnel, cleaners, packaging, security guards and medical secretaries are the leading ones. Institutions and businesses in wholesale and retail trade, administrative and support service activities, manufacturing, accommodation and food services, human health and social services based on the sector draw attention in terms of women's employment. In general employment, it has been revealed that it is seen as a significant source of employment, although it is less than that of men.

Keywords: Eastern Black Sea, Employment, Female Labour Force, Labour Force Market, Trabzon.

GİRİŞ

Küreselleşme olgusunun ortaya çıkardığı rekabetçi ortamda, ülkeler ekonomik kalkınmanın kritik bir nokta olduğunun farkına varmıştır. Ayrıca bir ülkenin ekonomik kalkınma düzeyini ortaya çıkaran temel işgücü göstergeleri (işgücüne katılım, istihdam, işsizlik oranları vb.) önemlidir. Ancak bu göstergeler geçmişten günümüze kadar kadınların işgücü olarak dikkate değer bir ilerleme kaydetmediğini göstermiştir. Oysaki sanayi devrimi ile işgücünde önemli bir ivme kazanan kadınlar, ekonomik kalkınmanın sağlanmasında büyük bir rol oynamıştır. Aynı zamanda kadın işgücü, bir ülkenin ekonomik kalkınmışlığını ve gelişmişlik düzeyini göstermektedir. Ancak günümüz dünyasında kadınlar erkeklere göre daha az istihdam edilmektedir. Bunun temel nedeni ise işgücü piyasasında erkek egemenliğinin hüküm sürmesidir (Levent, 2020: 2). Bu durum ataerkil geleneklere sahip olan Türkiye’de de kendini verilerle ortaya koymaktadır.

Türkiye işgücü piyasasının çarpıcı özelliklerinden biri, OECD veya Avrupa ülkelerine kıyasla kadınların işgücüne katılım oranının önemli ölçüde düşük olmasıdır. Kadınların işgücü piyasasına katılamamalarının belirleyicileri arasında ailenin sosyoekonomik özelliklerinin yanı sıra ataerkil aile yapısı, aile içindeki sorumlulukların dağılımı, düşük ücretler ve yüksek oranda kayıt dışı çalışma yer almaktadır. Kırsal kesimlerde ise, kadınlar ücretsiz tarım işçiliğine devam etmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018a: 145). Türkiye ekonomisinin kalkınabilmesi için kadınların ekonomik hayata daha fazla katılmaları ve aile içindeki statülerini iyileştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Aksi halde işgücünün önemli bir parçası olan kadın işgücünün göz ardı edilmesi ekonomik kayıpları beraberinde getirecektir. Kadının işgücüne veya ekonomiye kazandırılması, bütün ülkelere önemli faydalar sağlayacağı için kalkınmanın hızlandırılmasında ve dengeli bir büyüme yapısının ortaya çıkmasında büyük önem arz etmektedir (Levent, 2020: 2).

Bu çalışmada öncelikle kavramlara ilişkin bilgiler verilmiş ve Türkiye ile Doğu Karadeniz’e ilişkin TÜİK ve İŞKUR’dan alınan veriler yardımıyla işgücü piyasası analiz edilerek kadın işgücü durumuna ilişkin sonuçlar kullanılmıştır. Trabzon ilinin daha iyi anlaşılması için demografik yapısı ortaya konulmuş ve Trabzon ilinin ekonomik ve geçim kaynaklarına değinilmiştir. Daha sonra ise elde edilen veriler doğrultusunda Trabzon ilindeki kadın işgücü ve istihdam durumu incelenmiş ve buradaki sorunlara değinilmiştir. Sonuç kısmında ise son durum değerlendirilerek yapılarak kadın istihdamının artırılmasına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

1. İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM PİYASASI

Bir ülke ekonomisinin insan kaynağını özel olarak yansıtan, o ülkedeki işgücünün niceliği ve niteliğidir. İşgücü piyasasının dinamiklerinden en önemlileri, nüfustaki gelişmelere bağlı olan toplam işgücü arzı ve ekonomik koşulların bir sonucu olan işgücü talebidir (Şentürk, 2015: 114). TÜİK (2022) işgücünü, “ilgili referans dönemde ekonomik mal ve hizmetlerin üretimi için emek arzında bulunan veya bulunmak isteyen çalışma çağındaki nüfus” olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda işgücü, bir ülkede çalışma çağında (15 ve üzeri yaş) olan istihdam edilen ile işsiz nüfusun toplamını ifade etmektedir. Mevcut dönemdeki istihdam edilenlere ek olarak, istihdam edilmek isteyen işsizleri de işgücü kapsamına alınmaktadır. 15 yaşının üzerinde olup çalışan veya aktif olarak iş arayanlar işgücü olarak tanımlanmaktadır (Akman, 2019: 330; Kepenek, 2012: 454).

İşgücüne katılma oranı (İKO), belirli bir yaş ve cinsiyetteki bir kişinin işgücü piyasasına girme ihtimalini gösteren önemli bir kriteri oluşturmaktadır (Akman, 2019: 333). İKO, toplam işgücünün toplam çağ nüfusuna oranıdır (Kepenek, 2012: 454). Başka bir tanıma göre ise İKO, belirli bir zaman içerisinde istihdam edilen nüfus ile aktif olarak iş arayan nüfusun toplamının oluşturduğu işgücünün aktif nüfusa oranına denilmektedir. İKO, ekonomi kararlarının alınmasında önemli bir ölçüttür. Ayrıca bireylerin işgücüne katılma kararlarını yansıtan bu oran, ekonomi politikası uygulanırken dikkate alınan temel göstergelerden birisidir (Akman, 2019: 331-333).

İşgücü piyasa analizinde kullanılan önemli kavramlardan biri istihdam kavramıdır (Cerev & Yenihan, 2017: 79). Kelime anlamı olarak istihdam, “kullanma” veya “çalıştırma” anlamına gelmektedir. İstihdam, bir ülkede bir yıl içinde ekonomik faaliyetlere katılabilecek insan gücünün kullanılması veya çalışma derecesi ile ifade edilmektedir (Özpinar vd., 2011: 134). Başka bir tanıma göre ise istihdam, “üretim faktörleri olan emek, sermaye, girişimci ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılarak üretim sürecine katılmasını” ifade etmektedir (Aydemir, 2013: 116). Bazı araştırmacılar istihdam kavramının hem dar hem de geniş anlamda açıklamaya çalışmıştır. Geniş anlamda istihdam, üretim faktörlerinin üretim sürecinde kullanılmasını; dar anlamda istihdam ise, üretim faktörlerinden biri olan emeğin üretim girdisi olarak kullanılmasını ifade etmektedir. Emek piyasalarında istihdam edilenler içeridekiler, işsizler ise dışarıdakiler olarak nitelendirilmektedir (Cerev & Yenihan, 2017: 79). Bu çalışmada istihdam kavramı sadece emek üzerinden değerlendirildiği için dar anlamda ele alınmıştır.

İstihdam oranı, istihdam edilen nüfusun kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranı olarak tanımlanmaktadır (Cerev & Yenihan, 2017: 79). İstihdam oranı, işgücünün ekonomik faaliyete ne ölçüde katıldığını göstermesi açısından önemlidir. Bir ekonomi tam istihdamda olduğunda, kaynakların tam olarak kullanıldığı anlamı taşımaktadır. İşgücü piyasasında tam istihdam durumu, işgücünde yer alan tüm bireylerin istihdam edildiği durumu da ifade etmektedir. Hedeflenen tam istihdamın sağlanabilmesi için bu yönde ekonomik politikalar izlenmeli ve işgücünün nitelik ve beceri düzeyine göre üretim mekanizmaları uygulanmalıdır (T. C. Kalkınma Dairesi, 2018b: 50).

İşsizlik, işgücü piyasa analizinde kullanılan diğer bir önemli kavramdır. Türk Dil Kurumu’nun (TDK) tanımına göre ise işsizlik, “cari ücret düzeyinde işgücü arzının işgücü talebini aşması durumu”dur. İktisatçılar ise işsizliği, cari ücret oranlarında iş bulamama durumu olarak tanımlamaktadır (Cerev ve Yenihan, 2017: 80). Bir kişinin işsiz olarak tanımlanabilmesi için, “çalışmaya istekli ve hak sahibi olmakla birlikte, cari ve geçer ücret üzerinden ve ayrıca kanun veya örf ve adetle öngörülen saatler zarfında bir iş aradığı halde bulamayan” ve “karşılaştığı aylıklık durumunun kendi arzu ve isteği dışında meydana gelmiş” olması gerekmektedir. Bu tür işsizlik tanımı, tüm uluslararası tanımların üzerinde birleşmiş oldukları temeldir. Bu tanımdan hareketle, iş aramayanlar ve çalışmak için herhangi bir talepte bulunmayanlar işsizlik kavramı içine girmemektedir (Şahin, 2011: 545). İşsizlik oranı ise, işsizlerin işgücü içindeki oranı olarak yorumlanmaktadır (Cerev & Yenihan, 2017: 80).

İstihdam ve işsizlik istatistikleri, işgücü piyasasının önemli göstergesidir ve ekonominin makro düzeyde sağlıklı olup olmaması konusunda bilgi vermesi bakımından her ülkenin dikkat etmesi gereken faktörlerdir. İşgücü piyasasının belirlediği istihdam ve işsizlik gibi olgular, insanların yaşam standartları ve refah düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. İstihdam hem bireylerin yaşamında hem de toplumsal yaşamda önemlidir. İşsizliğin ise bireysel ve toplumsal maliyetleri yüksektir. Yüksek işsizlik oranları, bireysel düzeyde birçok insanın kendini ve ailesini geçindiremediğini göstermektedir. Toplumsal düzeyde ise ülkenin işgücü kaynağının yeterince kullanılmadığını ve milli gelire katkıda bulunmadığını göstermektedir. Bu durumda yöneticiler, çeşitli işgücü piyasası politikaları aracılığıyla işgücü talebini artırmaya ve istihdam yaratmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla işgücü piyasasında yaşananlar ve işgücü piyasasının gelişimi hem bireyleri hem de toplumu yakından ilgilendirmektedir (Tansel, 2012: 20).

2. TÜRKİYE’DE VE DOĞU KARADENİZ’DE KADIN İŞGÜCÜ

Etkin bir işgücü piyasası, sürdürülebilir kalkınma ve refah için vazgeçilmez bir ön koşuldur. Bu bağlamda işgücü piyasasının yapısal özelliklerinin anlaşılması, işgücü piyasası politikalarının belirlenmesine ve işgücü piyasası sorunlarının çözümüne rehberlik etmesi bakımından önemlidir (Şentürk, 2015: 115). İşgücü piyasasında, nüfusun işgücüne katılmama eğilimi önemli bir sorun olarak görülmektedir. Öte yandan, işgücünün yapısı da nüfusun işgücüne katılan bölümünün özelliklerini göstermesi açısından çok önemlidir. Türkiye işgücü piyasasındaki işgücünün eğitim durumu, cinsiyeti ve yaş dağılımı, işgücü piyasası politikaları oluşturulurken dikkate alınması gereken verilerdir (T.C.

Kalkınma Bakanlığı, 2018b: 45). Özellikle cinsiyet açısından erkek ve kadınların işgücüne katılım oranları bir ülkenin ekonomik kalkınması açısından çok önemli verilerdir.

İnsan hakları uluslararası belgelerin neredeyse hepsinde “çalışma hakkı” yer almaktadır. Tüm bu uluslararası belgeler ve sözleşmeler, çalışma hakkını insanın onurlu bir şekilde yaşamını sürdürebilmesi için sahip olduğu bir hak olarak kabul etmektedir ve bu hakkı korumayı amaçlamaktadır (Şahin, 2011: 544). Ancak günümüzde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadınların işgücü piyasasında erkeklerden daha az temsil edilmesi, işgücü piyasasındaki en önemli sorunlar arasında yer almaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018b: 16). Aşağıdaki Tablo 1’de 2014–2021 yılları arasında Türkiye’de cinsiyetler açısından temel işgücü göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de Temel İşgücü Göstergeleri

Yıl	Cinsiyet	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2014	Kadın	27,3	21,8	20,1
	Erkek	53,8	44,9	16,6
	Toplam	40,6	33,4	17,8
2016	Kadın	30,4	23,2	23,4
	Erkek	54,2	44,9	17,2
	Toplam	42,4	34,1	19,4
2019	Kadın	32,7	22,8	30,1
	Erkek	56,1	43,6	22,3
	Toplam	44,5	33,3	25,1
2021	Kadın	29,8	21,2	28,7
	Erkek	53,1	42,8	19,6
	Toplam	41,7	32,2	22,8

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri 2022.

2014-2021 yılı verilerine göre Türkiye’de 2014 yılında işgücüne katılım oranı erkeklerde %53,8 iken, kadınlarda %27,3’tür. 2021 yılında ise erkeklerde %53,1 iken, kadınlarda %29,8 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler işgücüne katılım açısından kadınların erkeklerden daha düşük oranlara sahip olduğunu göstermiştir. Özellikle pandemi döneminde işgücüne katılım oranlarının düştüğü tespit edilmiştir. İstihdam oranlarına bakıldığında ise 2014 yılında erkekler %44,9 iken, kadınlar %21,8’dir. 2021 yılında bu oran erkeklerde %42,8’e düşerken, kadınlarda ise %21,2’ye düşmüştür. 2014 yılında erkeklerde işsizlik oranları %16,6 iken, kadınların ise bu oran %20,1’dir. 2021 yılında ise erkeklerde bu oran %19,6’ya yükselirken, kadınlarda işsizlik oranları %28,7’ye yükselmiştir.

Türkiye istatistiksel anlamda kadınların işgücüne katılım oranında birçok gelişmiş ülkenin çok gerisinde kalmıştır. Bu durum ülkenin, piyasalarda rekabet eden ekonomilerle mücadelesini zorlaştırmaktadır. Erkeklerin işgücüne katılım oranları açısından birçok AB üyesi ülkeden daha iyi durumda olan Türkiye’nin, kadınları da işgücüne dahil ederek ekonomik verimliliği artıracığı ve rekabette fark yaratacağı düşünülmektedir. Bu nedenle kadınların işgücü piyasasına katılımı açısından özel korumaya ihtiyaç duyan bir grup olarak ele alınması gerekmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018b: 49). Ayrıca bu özel olarak adlandırılan gruba yönelik daha fazla işgücüne katılım sağlaması için politik düzenlemeler yapılarak destek sunulması gerekmektedir.

İşgücüne katılım, kadınların ekonomik olarak bağımsız olmalarını sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda kadınların sosyal hayata uyumlu olmalarını, aile ilişkilerinde olumlu bir konuma gelmelerini ve çocuklarını daha bilinçli yetiştirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca kadınların işgücü piyasasında özgüven ve beceri kazanma sürecine katılımını olumlu yönde etkileyerek aile refahının artırılması, yoksulluğun azaltılması ve kalkınmanın hızlandırılması açısından ülke ekonomisine önemli katkıda bulunmaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018a: 145). Kadınların işgücüne katılımını sağlaması yönündeki politikalar için sadece Türkiye genelinde değil, aynı zamanda bölgesel olarak da

araştırmalar yapılarak incelenmesine ve politikaların bölge temelinde değerlendirilerek teşvikler sunulmasına ihtiyaç vardır.

Türkiye'nin Doğu Karadeniz bölgesinde, "Karadeniz Kadını Efsanesi", güçlü, olumlu ve yaşamları üzerinde duran, haklara ve kararlara sahip olma imajlarını çağrıştırır ve bu o bölgede araştırma eksikliğinin nedenlerinden biri olarak görölmektedir. Aslında toplumsal cinsiyet çalışmalarının temel amacı, özellikle kadının toplumdaki yeri dikkate alınarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görünür kılmak ve değişimi kolaylaştırmaktır. Ancak Karadeniz kadınları efsanesi, bölgedeki kadınların eşit ve kaygısız bir yaşam sürdüğu algısını yaratmıştır. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet alanında keşfedilecek çok az şey olduğu düşünölmüş ve daha az araştırma yapılmıştır (Gazioğu, 2014: 98).

Tablo 2: Doğu Karadeniz Bölgesinde Temel İşgücü Göstergeleri

Yıl	Cinsiyet	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2014	Kadın	38,2	35,8	6,1
	Erkek	68,1	63,8	6,3
	Toplam	52,9	49,6	6,2
2016	Kadın	41,3	39,5	4,4
	Erkek	67,7	64,6	4,6
	Toplam	54,4	52,0	4,5
2019	Kadın	43,5	38,6	11,3
	Erkek	69,9	63,7	8,9
	Toplam	56,3	50,8	9,9
2021	Kadın	41,6	36,8	11,4
	Erkek	68,9	62,7	8,9
	Toplam	55,1	49,7	9,9

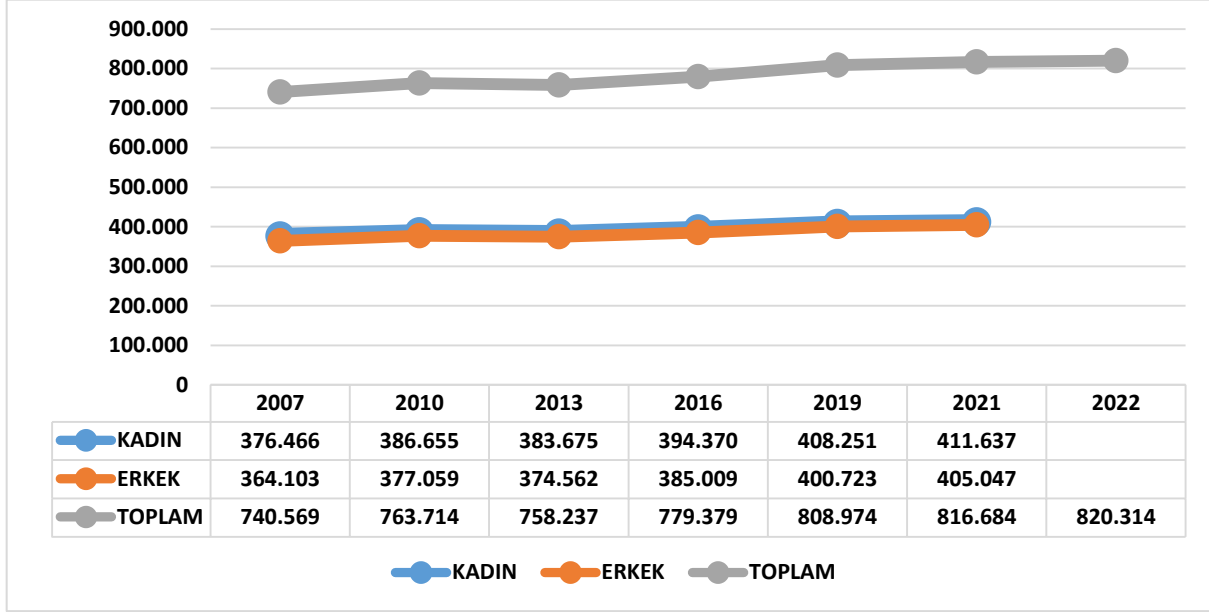
Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri 2022.

2014-2021 yılı verilerine göre Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 2014 yılında işgücüne katılım oranı erkeklerde %68,1 iken, kadınlarda %38,2'dir. 2021 yılında ise erkeklerde %68,9 iken, kadınlarda %41,6 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler işgücüne katılım açasından kadınların erkeklerden daha düşük oranlara sahip olduğunu, ancak Türkiye verilerine bakıldığında daha fazla kadının işgücüne katılım sağladığı tespit edilmiştir. İstihdam oranlarına bakıldığında 2014 yılında erkekler %63,8 iken, kadınlar %35,8'dir. 2021 yılında erkeklerde bu oran %62,7'ye düşerken, kadınlarda ise %36,8'e düşmüştür. Bu istihdam oranları da Türkiye'deki hem kadın hem de erkek istihdam oranlarının çok üstünde yer almaktadır. 2014 yılında erkeklerin işsizlik oranları %6,3 iken, kadınlarda ise bu oran %6,1'dir. 2021 yılında ise erkelerde işsizlik oranları %8,9'a yükselirken, kadınlarda ise bu oran %11,4'e yükselmiştir. Bu işsizlik oranları da genel olarak Türkiye'deki işsizlik oranlarının çok altında kalmaktadır. Her bakımdan Doğu Karadeniz Bölgesi'nin genel anlamda işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarında Türkiye'deki genel oranlarla karşılaştırıldığında çok iyi durumda olduğu görölmüştür.

3. TRABZON'UN DEMOGRAFİK YAPISI

Trabzon ili, kendisine has özellikleri olan Doğu Karadeniz'in en önemli illerinden birisidir. Bu bölümde Trabzon ilindeki kadın işgücü durumuna geçmeden önce genel özellikleri incelenmiştir.

Şekil 1: Trabzon İli Nüfus Grafiği

Kaynak: Nufusu.com, 2022. *2022 yılına ait veri tahmine dayalıdır.

2021 yılında Trabzon ilinin nüfusu bir önceki yıla göre 4.783 kişi artarak 816.684 olmuştur. Bu nüfusun, %49,60'ı erkek (405.047) ve %50,40'ı kadından (411.637) oluşmaktadır. Şekil 1'de Trabzon ilinin yıllar itibariyle nüfusunda yer alan değişimlerine yer verilmiştir. Buna göre Trabzon ilinin nüfusu 2007 yılında toplam 740.569 iken 2021 yılında %10,3 artarak 816.684 olmuştur.

Tablo 3: Trabzon İlinin En Kalabalık İlçeleri

İlçe	İlçe nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
Ortahisar	334.228	164.073	170.155	%40,93
Akçaabat	128.348	63.604	64.744	%15,72
Araklı	48.382	24.338	24.044	%5,92
Yomra	45.632	22.796	22.836	%5,59
Of	44.212	22.391	21.821	%5,41

Kaynak: TÜİK, 2022; DOKA, 2022.

Toplamda 18 ilçeye sahip olan Trabzon ili 4.664 km² yüzölçümüne sahiptir ve km²'ye düşen 175,1 kişi ile nüfus yoğunluğu bakımından 81 il içinden 13. sırada yer almaktadır. Tablo 3'de görüldüğü üzere Trabzon ilinin merkez ilçesi olan Ortahisar (334.228) en kalabalık nüfusa sahip yerleşim yeridir. Ortahisar'ı sırasıyla Akçaabat, Araklı, Yomra ve Of izlemektedir. En az nüfusa sahip ilçe ise Dernekpazarı'dır.

Tablo 4: Trabzon İlinin Diğer Demografik Özellikleri

	2007	2010	2013	2016	2019	2021
Yıllık nüfus artış hızı (binde)	-	-1,85	0,45	14,16	1,32	5,87
Toplam doğurganlık hızı (çocuk sayısı)	-	1,82	1,79	1,85	1,68	1,53
0-14 yaş arası toplam nüfus	174.395	170.795	158.618	103.360	105.214	103.750
Çocuk bağımlılık oranı (%)	35,24	33,07	30,6	29,27	28,69	28,69
65 ve üstü toplam nüfus	72.345	76.415	81.271	89.644	99.415	109.513
Yaşlı bağımlılık oranı (%)	14,42	14,79	15,68	16,8	18,03	19,93
Okuma yazma bilen oranı (%)	-	92,85	94,93	95,4	96,25	96,69
Evlenme Sayısı	6.480	5.449	5.371	5.280	4.847	4.946
Boşanma Sayısı	534	596	613	625	832	1.058

Kaynak: TÜİK, 2022.

Tablo 4'te Trabzon ilinin 2007-2021 yılları arasındaki diğer demografik özellikleri verilmiştir. Buna göre Trabzon ilinin nüfus artış hızı 2016 yılında artmış, 2019 yılında azalışa geçmesine rağmen 2021 yılında tekrar artmıştır. Ayrıca toplam doğurganlık hızı genel olarak düşmüştür. 0-14 ve 65 ve üstü yaş aralığına sahip olan nüfus, aktif nüfusun (15-64) bakmakla yükümlü olduğu bağımlı nüfusu oluşturmaktadır. Trabzon ili incelendiğinde 0-14 yaş aralığındaki nüfusun azaldığı ve 65 ve üstü nüfusun ise arttığı yönünde bir eğilim tespit edilmiştir. Bu da Trabzon ilinde çocuk bağımlılık oranının düştüğünü, ancak yaşlı bağımlılık oranının arttığının göstergesidir. İlde okuma yazma bilenlerin oranları yükselmiştir. Bu durum Trabzon ilinde eğitim seviyesinde bir artışın olduğunu göstermektedir. Ayrıca evlenme sayısında 2021 yılı hariç bir düşüş yaşanmış olmasının aksine boşanma sayısında yüksek bir artış olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5: Trabzon İlinin Aldığı-Verdiği Göç

	2008	2010	2013	2016	2019	2021
Aldığı Göç	25.918	29.130	25.115	28.680	29.603	29.914
Verdiği Göç	27.027	36.546	29.988	26.775	37.502	29.442
Net Göç	- 1.109	- 7.416	- 4.873	1.905	- 7.899	472
Net Göç Hızı	-1,5	-9,7	-6,4	2,4	-9,7	0,6

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, 2008-2021.

Trabzon ili genel olarak göç veren bir ildir. 2016 ve 2021 yılları hariç diğer yıllarda göç vermiştir. Ancak Trabzon ilinin göç alan bir il olduğu da veriler sonucu ortaya çıkmaktadır.

4. TRABZON'DA EKONOMİ VE GEÇİM KAYNAKLARI

Ticaret, geçmiş yıllarda Trabzon ilinin ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. Bu ildeki diğer bütün ekonomik faaliyetlerin değer bulması ya da ticaret sayesinde ya da ticarete bağlı olarak gelişmiştir. Kıyı ili olması ve coğrafi konumu ile asırlar boyunca süregelen bir ticari kültürü oluşturmuştur (Karakuş & Alptekin, 2017: 35). Ayrıca önemli bir coğrafi konumda bulunan Karadeniz, tarih boyunca kıyısında olan siyasi güçlerin ilgisini çekmiş ve bu denizde tarihin en eski dönemlerinden itibaren önemli ticari faaliyetler meydana gelmiştir. Her ne kadar bir iç deniz olsa da Karadeniz bilhassa İstanbul ve Çanakkale boğazlarına hâkim olan devletlerin de kontrol edebileceği bir bölge olmuştur. Karadeniz liman kentleri Osmanlı'nın Anadolu birliğini sağlamasından olumlu yönde etkilenmiş ve Trabzon ili örneğinde olduğu gibi büyük bir ekonomik gelişme göstermişlerdir (Yılmaz, 2009: 359).

11. yy.'da askeri bir üs olarak kullanılan Trabzon ili, aynı zamanda İstanbul Boğazı ve Ege Denizi sayesinde Akdeniz ve Avrupa'ya açılan ve Karadeniz vasıtasıyla da Rusya'ya açılan yolların önemli bir noktasında bulunmaktadır (Öksüz, 2006: 25). Özellikle liman kenti olması ve diğer kıtalara bağlantı yolu olması sebebiyle Doğu Karadeniz'de tüccarların sürekli uğradığı bir yer haline gelmiştir. Trabzon limanı üzerinden İstanbul'a ve oradan da Avrupa ve Akdeniz'e aktarılan kumaşlar için orta çağdan beri kumaş tüccarlarının yer aldığı bir pazar yeri olmuştur (Öksüz, 2006: 211-212).

9. ve 15. yy.'lar arasında Trabzon ilinde liman ticareti Venedik ve Ceneviz ağırlıklıdır. Avrupa'ya yünlü kumaş ve ham ipek ile, mum, tahıl, tuz, bal taşırken; Avrupa'dan da şarap, yağ, silah, bakır ile yünlü-kenen kumaş taşımışlardır. Eskiden beri ticaretin var olduğu bir il olduğu düşünülürse 19. yy.'a gelindiğinde Karadeniz'de limanı olan kentler içinde uluslararası ticarete önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Tütüncü Esmer vd., 2012: 1). Ayrıca bu dönemde Trabzon ilinin nüfusu kasaba ve köylerden ve sınır kentlerden gelen göç ile artış göstermiştir. Transit ticaretin bu şehre getirdiği ticari imkânlar ve özellikle İranlı tacirlerin kentte yaptığı harcamaların ekonomik katkısı Trabzon ili göç alan gözde bir il haline getirmiştir (Bakirezer & Demirer, 2010: 33).

20. yy.'a gelindiğinde Birinci Dünya Savaşı, Trabzon ili ithalat ve ihracatına büyük ket vurmuştur. Özellikle fındık üretiminin bölgede artmasına rağmen yeterli ihracat yapılamamıştır. Fındık tüketimi daha önemli ihtiyaçlar devreye girdiğinden dolayı azalmıştır. Fiyatı da buna bağlı olarak düşmüştür. Diğer yandan bölge halkının fazlasıyla tükettiği mısır fiyatları ise tütün ve fındığın fiyatını aşmıştır (Seyyar, 2010: 124) Trabzon ili Birinci Dünya Savaşı'na kadar aktif bir liman geçiş noktasıyken, savaş sonrasında Rumların göç etmesi ve Ruslar ile olan ilişkilerin zayıflamasıyla birçok yönden zarar görmüş, sosyal ve ekonomik açıdan elde edilen gelişim duraksama dönemine girmiştir.

Cumhuriyetin ilk zamanlarında ise Trabzon il halkının başlıca geçim kaynağının tarım olduğu görülmektedir. Fındık, tütün, mısır üretimi ve bunların işlenmesiyle elde edilen bazı ürünlerin pazarlanmasıyla ekonomi gelişme göstermiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı bölgeye ikinci darbeyi vurmuş, fındık ihracatı sarsıntıya uğramış ve bölge halkının ihtiyacını karşılamak üzere mısır, üretimde birinci sırayı almıştır. Fındığın pazar imkânının ortadan kalkmasıyla zaten az işlem kapasitesi kalan Trabzon Limanı kapatılmıştır (Seyyar, 2010: 124-125). İldeki ticaretin gerilemesiyle beraber halkın geçimini sağlayabilmesi için yöneticilerin bulduğu çıkış yolu, fındık ve çaydır. İkinci Dünya Savaşı'nın tesiri ile kapalı ekonomi devam etmekle beraber, uluslararası ve ulusal birer ürün haline gelen bu iki bitki, 1960'lı yıllarda dahil olmak üzere ilin ekonomisinde önemli derecede kıymetli hale gelmiştir (Bakirezer & Demirer, 2010: 111).

Engelibeli arazi özelliği gösteren Trabzon ilinde çiftçiler, geniş alan ve özel uğraş isteyen tarım işini yıllardır yapmaktadırlar. Ekonomik açıdan çiftçilere geçim kaynağı olarak yetiştiriciliği yapılan ürünlere bakıldığında, işlenen arazilerin %81 gibi büyük bir bölümünde çay ve fındık üretimi yapılmaktadır. Tarla bitkileri ekimine %15, sebze üretimine %3, tütün ve diğer ürünlerin üretimine ise % 1'lik tarım arazisi ayrılmaktadır (Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası, 2021: 41). Deniz kıyısına doğru gidildikçe fındık üretimi ağırlık kazanırken Rize'ye yakın doğu ilçelerinde çay yetiştirme alanları ağırlık kazanmıştır. Fındığın getirisinden memnun olmayan üreticiler başka ürünler deneme yoluna girmiş,

Tarım İl Müdürlüğü'nün de destekleri ile kivi, örtü altı sebzeçilik, çilek, bodur meyve (elma, kiraz vb.), ceviz, Trabzon hurması, ahududu, böğürtlen gibi ürünler yetiştirilmeye başlanmıştır. Deniz kıyısından içlere doğru gidildikçe, yükselen rakım tarımı elverişsiz hale getirmiş ve hayvancılık, çiftçiler için önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Hayvancılık daha çok süt ve süt mamulleri üretimine yönelik olarak yapılmaktadır. Daha çok küçükbaş hayvan beslenmektedir (Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası, 2021: 43).

Sanayi açısından Trabzon iline bakıldığında ise büyük ölçekli üretim tesisi sayısı çok azdır. İşletmeler daha çok küçük ve orta ölçekli olup, küçük sanayi sitelerinde yer almaktadır. Sanayi sektöründe gıda, dokuma, orman ürünleri, kâğıt ürünleri, kimya petrol, taş ve toprak ile metal sanayi öne çıkmaktadır (Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası, 2021: 39). Trabzon limanı badireli günler atlatsa da hala faaliyetlerine devam etmektedir. Yük taşımacılığı ve transit ticaret açısından "Transkafkasya" koridorunda Batı ile Doğu arasında bir geçiş kapısıdır. Ayrıca transit faaliyet kapasitesi her yıl artmaktadır.

Trabzon ili, sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel ve turistik değerler ile turizmin gelişmesine olanak sağlayacak her türlü potansiyele sahip bir şehir statüsündedir. Önemi giderek artan alternatif turizm olanaklarını da içinde barındıran kent merkezi ve çevresindeki kültürel donatılar, turizm merkezleri, özel doğal koruma alanı, doğal güzellikleri, tarihi dokusu, kent gündemindeki eko turizmin uygulanabilirliği alanında yapılan çalışmalar, kültürel ve sanatsal aktiviteler kent turizmine ivme kazandırmaktadır (Trabzon Valiliği, 2015: 28). Turizm açısından önünün açılmasıyla birlikte Trabzon ilinde turist sayısında artış yaşanmıştır. Bu durum kentte konaklama işletmeleri talebini arttırmıştır (Bulut, 2020: 341-342). Ayrıca Trabzon ilinde orman işçiliğinden elde edilen gelirlerin miktarında geçmiş yıllara göre bir azalma yaşanmıştır. Bu durum, ormanlardan eskisi kadar üretim yapılmamasından ve köylerde ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirecek nitelikleri taşıyan işgücünün kalmamasından kaynaklanmaktadır (Alkan & Toksoy, 2008: 45).

5. TRABZON'DA KADIN İŞGÜCÜ VE İSTİHDAMI

Alternatifler ile karşılaştırıldığında Trabzon ilinde, tarım sektörü en önemli istihdam kaynağı olup, daha sonra hizmetler ve sanayi sektörü gelmektedir. İlin ekonomisi büyük bir oranla tarım ve diğer tarımsal faaliyetlere bağlıdır. Sanayi sektörü ekonomik sektörler içinde küçük bir paya sahiptir. Tarım sektöründeki istihdam payı zamanla azalma göstermiştir. Bunun yanında hizmetler ve sanayi sektöründen sağlanan istihdam zaman içinde artmıştır. İstihdam edilenlerin sektörel dağılımı incelendiğinde tarım %44,7 sanayi %17,5, hizmet %37,8 bir paya sahiptir (Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası, 2021: 28). Bu sektörle içinde kadınların oranlarına dair veri bulunamamıştır.

Ülkemizde genel istihdamın artırılabilmesi, işe uygun işçi, işçiye uygun iş için çeşitli kurs ve eğitimler sonucunda işe yerleştirme yapan İŞKUR, her yıl istatistik yıllığı yayınlamaktadır. Bu yıllıklar açık işler ve işe yerleştirmeler ile ilgili ayrıntılı bilgi sunmaktadır. İŞKUR, 2020 istatistik yıllığı kapsamında Trabzon ilinde 347 kadına mesleki eğitim ve 1170 kadına ise işbaşı eğitimi verildiği görülmektedir. 2021 yılına bakıldığında ise istatistik yıllığı kapsamında Trabzon ilinde 233 kadına mesleki eğitim ve 1432 kadına işbaşı eğitimi verildiği görülmektedir (İŞKUR, 2021). Son beş yıllık Trabzon ili yıllar bazında İŞKUR aracılığı ile yapılan işe yerleştirme bilgileri Tablo 6'da verilmiştir.

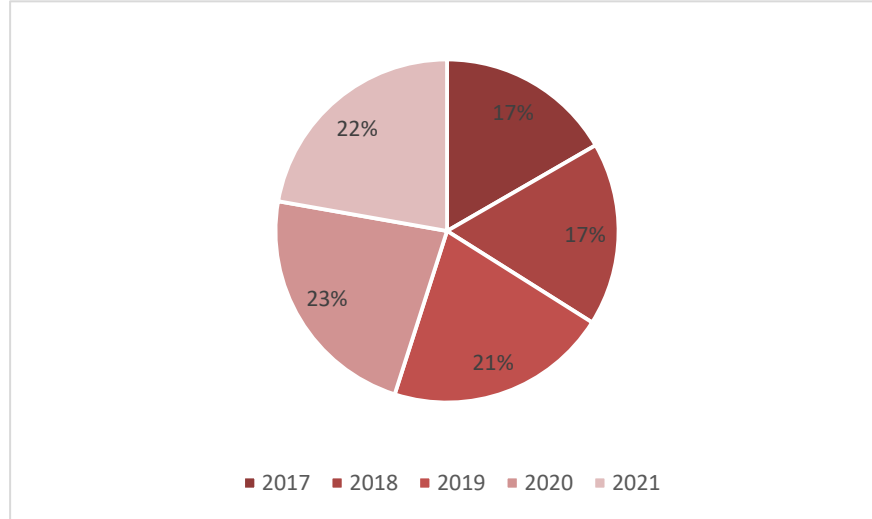
Tablo 6: Trabzon İli Yıllar Bazında İŞKUR Aracılığı ile Yapılan İşe Yerleştirme

YILLAR	Kamu			Özel			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2017	260	2	262	8.324	3.138	11.462	8.584	3.140	11.724
2018	10	2	12	9.428	3.637	13.065	9.438	3.639	13.077
2019	5	1	6	10.159	5.203	15.362	10.164	5.204	15.368
2020	196	73	269	4.463	2.656	7.119	4.659	2.729	7.388
2021	75	1	76	7.988	4.506	12.494	8.063	4.507	12.570

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllıkları (2017-2021).

Bu tabloya göre yapılan işe yerleştirmelerde erkek istihdamının kadın istihdamından daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca kamu sektörüne yapılan yerleştirmeler özel sektöre yapılan yerleştirmelerle karşılaştırıldığında ciddi derecede azalan bir eğilim söz konusudur. Kadın istihdamında yıllar içerisinde istikrarsız da olsa bir artış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kadın istihdamına özel sektör ve kamu sektörü açısından bakıldığında ise genel durum ile paralellik göstermektedir. İşe yerleştirmelerde kadınların sayısının en fazla olduğu yıl 2019 iken, en az olduğu yıl ise 2020 yılıdır.

Şekil 2: Trabzon İli 2017-2021 Yılları Kadınların İşe Yerleştirme Yüzdeleri

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllıkları (2017-2021)

Şekil 2'ye bakıldığında 2017-2021 yıllarında İŞKUR tarafından yapılan kadınların işe yerleştirme oranları 2017 yılında %17, 2018 yılında %17, 2019 yılında %21, 2020 yılında %23 ve 2021 yılında ise %22 olduğu görülmektedir. 2020 yılında işe yerleştirme oranlarında kadın sayısı az olmasına rağmen, toplam işe yerleştirme içinde değerlendirildiğinde en yüksek orana sahip olan yıl olarak tespit edilmiştir. Toplam işe yerleştirme oranları içerisinde kadın oranlarının her yıl artması kadın

istihdamına önem verildiğinin bir kanıtı niteliğindedir. Son beş yıllık Trabzon ili yıllar bazında İŞKUR aracılığı ile yaş gruplarına göre yapılan işe yerleştirme bilgilerine Tablo 7'de yer verilmiştir

Tablo 7: Trabzon İli Yıllar Bazında Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirme (Kadın)

Yıllar/Yaş Grupları	15-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2017	1.162	629	433	373	286	158	61	28	9	1
2018	1.369	866	447	366	282	193	75	34	6	1
2019	1.699	1.115	796	793	497	192	79	22	4	7
2020	886	607	394	399	266	113	42	16	3	3
2021	1.663	868	627	490	437	213	125	66	14	4
Toplam	6.779	4.085	2.697	2.421	1.768	869	382	166	36	16

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllıkları (2017-2021).

Bu tabloya göre, işe yerleştirmenin en çok yapıldığı yaş grubu 15-24 dır. İşe yerleştirmenin en az yapıldığı yaş grubu ise 65 yaş ve üstüdür. Yaş grupları dikkate alındığında 15-24 yaş grubunda en fazla işe yerleştirme 2019 yılında, bu yaş grubunda en az işe yerleştirme ise 2020 yılında olduğu gözlemlenmiştir. Bu sayılara göre işe yerleştirilen kadınların yaşı ile işe yerleştirilmesi arasında ters orantı olduğu ortaya çıkmıştır. Yani yaş arttıkça işe yerleştirme sayısı azalmaktadır. Bu durumun yaş arttıkça işte verimliliğin azalması ve işe ihtiyacın azalmasından olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo 8: 2017-2021 Yılları Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre İşe Yerleştirmeler

	15-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
Erkek	9.052	7.592	7.100	6.320	5.193	2.905	1.675	803	214	54
Kadın	6.779	4.085	2.697	2.421	1.768	869	382	166	36	16

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllıkları (2017-2021).

2017 ve 2021 yılları yaş gruplarına göre işe yerleştirme sayılarına bakıldığında toplam yerleştirmeye paralel olarak her yaş grubunda kadın istihdamının erkek istihdamından az olduğu görülmektedir. Son beş yıllık Trabzon ili yıllar bazında İŞKUR aracılığı ile yapılan işe yerleştirme verileri incelendiğinde işe yerleştirilen bireylerin cinsiyet ve eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: İşe Yerleştirmelerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Yıllar	Okur-Yazar Olmayan		Okur-Yazar		İlköğretim		Ortaöğretim		Ön Lisans		Lisans		Lisansüstü	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
2017	338	23	128	25	4.536	1.083	2.475	1.106	607	488	490	413	10	2
2018	462	19	154	29	4.438	1.122	2.892	1.255	798	609	648	595	46	10
2019	205	14	168	27	3.395	1.547	4.705	2.244	870	745	814	618	7	9
2020	39	6	71	18	1.522	631	2.191	1.202	398	461	431	401	7	10
2021	49	3	189	38	2.844	1.187	3.453	1.818	800	717	711	726	17	18
Toplam	1.093	65	710	137	16.735	5.570	15.716	7.625	3.473	3.020	3.094	2.753	87	49

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllıkları (2017-2021).

Buna göre İŞKUR tarafından yapılan işe yerleştirmelerde eğitim durumu sayılara bakıldığında en fazla yerleştirme ortaöğretim mezunu bireyleri kapsamaktadır. Bu durumla doğru orantılı olarak kadın istihdamında da yine eğitim düzeyi ortaöğretim olanların sayısı daha fazladır. Kadınlar için eğitim seviyesine göre en az işe yerleştirme yapılan düzey lisansüstü eğitimi kapsamaktadır. Yıllar açısından bakıldığında ise ortaöğretim mezunu kadınlar en çok 2019 yılında işe yerleştirilmiştir. Her eğitim seviyesinde erkek istihdamı kadın istihdamından fazladır.

2021 yılında İŞKUR tarafından düzenlenen, Trabzon İli İşgücü Piyasası Araştırma Raporu'na göre kadınların en çok istihdam edildiği sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür. Çalışan kadın sayısına göre bakıldığında ise en yüksek kadın istihdam oranı insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü başı çekmektedir. Ayrıca imalat, idari ve destek hizmet faaliyetleri, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile eğitim sektörleri de kadın işe yerleştirmelerde ilk sıralarda yer almaktadır. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve eğitim alanında Türkiye verileri ile paralel olarak erkeklerden daha çok istihdam sağlanmıştır. Meslek gruplarına göre açık işlere bakıldığında gelecek dönemler için hizmet ve satış elemanı ve büro hizmetleri kadın istihdamı için bir fırsat olarak gözükmektedir.

SONUÇ

Ekonomik kalkınma ülkeler açısından önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik kalkınmanın seviyesini belirlemek için bazı işgücü göstergeleri kullanılmaktadır. Bu göstergeler incelendiğinde kadınların iş hayatında kayda değer bir yerde olmadığı görülmektedir. Türkiye'de kadın istihdamı Avrupa ülkeleri ve OECD ülkelerine göre daha azdır. Bunun sebebi kültür, gelenek-görenek, din, sosyo-ekonomik koşullar, erkek baskın aile yapısı, ailede görev paylaşımı sorumluluklar ile kadının ülkemizde daha çok tarım işçisi olarak kullanılmasıdır. Ülkemizde, TÜİK'in temel işgücü göstergelerine bakıldığında, kadınların işgücüne katılımı erkeklerin işgücüne katılım oranından daha az olduğu görülmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kadınların işgücüne katılımı Türkiye'deki genel orana kıyasla iyi bir düzeydedir. TÜİK'in ortaya koyduğu sonuçlara göre 2019 ve 2020 yıllarında TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesi en yüksek kadın istihdam oranına sahiptir. Bölgeye coğrafi konumu, engebeli ve dik yamaçlı fiziki koşulları, sosyal-ekonomik özellikleri açısından bakıldığında güçlü bir kadın profili karşımıza çıkmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan ve son yıllarda aldığı göç ile kadın nüfusu da artan bir il olan Trabzon için de durum pek farklı değildir.

Trabzon ili için İŞKUR'un hazırlamış olduğu son beş yıllık istatistik yıllıkları incelendiğinde kadınların işe yerleştirilmeleri ile ilgili bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Genel toplamda erkeklerin işe

yerleştirilme sayıları kadınların sayılarından fazladır. Kadınların işe yerleştirilmelerine bakıldığında ise düzensiz de olsa bir artış olduğu görülmektedir. Ayrıca kadınların kamu sektöründen ziyade özel sektörde bir işe yerleştirildikleri açıkça görülmektedir. Yaş grupları açısından değerlendirildiğinde işe yerleştirilen kadınların yaşlarının 15 ile 24 yaş arasında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Yaş ilerledikçe işe yerleştirme sayılarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Her yaş grubunda kadın istihdamı erkek istihdamından daha az olması genel duruma uymaktadır. Kadınların eğitim durumları göz önün alındığında en fazla işe yerleştirme ortaöğretim mezunları arasında olurken, en az işe yerleştirme ise lisansüstü eğitim mezunu olanlar arasında olmaktadır. Eğitimin her seviyesinde diğer kriterlerde olduğu gibi erkek istihdamı kadın istihdamından fazladır. Yıllar bazında yapılan değerlendirmede en çok işe yerleştirmelerin 2019 yılında yapıldığı görülmektedir.

Gelecek dönemlerde oluşması beklenen açık işlere bakıldığında büro hizmetleri kadın çalışanlar için cazip gözükmektedir. Bu sektörlerde kadın istihdamını arttırmak için aranan niteliklere sahip kadın sayısının artırılması tavsiye edilebilir.

İŞKUR düzenlediği mesleki eğitim ve iş başı eğitimler ile kadınların işgücüne katılmalarını desteklemektedir. Bu eğitimlerin artırılıp kadınların istihdam olanaklarından daha fazla faydalanmaları için yollar açılması, sadece bir kurum değil diğer kurumlar tarafından da desteklenmesi gerekmektedir. Ekonomik kalkınmaya destek olmak için kadınlar, iş hayatında her sektörde kendilerine yer bulabilmekle birlikte, kayıtsız çalışan kadınların kayıt altına alınması gerekmektedir. Böylece kadınların ülke ekonomisine olan destekleri daha gerçekçi saptanabilecektir.

Kadın girişimcilere yönelik ülkemizde pek çok destek projesi yürütülmektedir. Ancak yeterli sayıda olmadığı ulaşılan işgücü oranlarıyla ortaya çıkmıştır. Bu yüzden kadın girişimcilerin desteklediği, sadece kadınların iş gücü olarak kullanıldığı, fındık veya çay üzerine işletmeler açılarak kadın işgücü desteklenebilir. Özellikle Trabzon ilinde tarım işçisi olan kadınlara yönelik yapılacak olan eğitimler ile ücret ve sosyal güvenlik hakları hakkında bilgiler verilirse daha bilinçli kadın çalışan kesiminin oluşması sağlanabilir.

Kanaat önderlerinden destekler alınarak, kadın istihdamına yönelik sosyal ve kültürel açıdan bir değişim yaratacak farkındalık ve duyarlılık çalışmaları yapılabilir. Trabzon'da yaşayan kadınlara iş imkânları ile bilgi ve eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca bölgede yaşayan erkeklere, kadın istihdamını destekleyebilmeleri ve toplumsal cinsiyete dayalı rol ve sorumlukların anlaşılabilmesi için kadınların çalışmasına yönelik seminerler verilebilir. Çalışan ve iş arayan çalışan kadınlara çalışma hayatı ve sosyal hakları ile ilgili bilgilendirme eğitimler verilebilir. Kadınlara yönelik iş ve yaşam danışma merkezleri oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Akman, E. (2019). Türkiye'de Kadın İşgücünün Bölgesel Dağılımı. B. Gonencgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbasi (Ed.), 1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book (329-336). İstanbul, Türkiye: İstanbul University Press. <https://doi.org/10.26650/PB/PS12.2019.002.033>.
- Alkan, S. & Toksoy, D. (2008). Orman Köylerinde Sosyo-ekonomik Yapı: Trabzon İli Örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1), 37-46.
- Aydemir, C. (2013). Türkiye'de İşgücü Yapısı, İşsizlik ve Kırsal Alan. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1), 115-138.
- Bakirezer, G. & Demirer, Y. (2010). Trabzon'u Anlamak. (2. Baskı). İletişim Yayınları.
- Bulut, E. (2020). Turizmin Bölgesel Ekonomiye Etkileri Üzerine Teorik Bir İnceleme: Trabzon İli Örneği. *3. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi*, Antalya, 335-345.

- Cerev, G. & Yenihan, B. (2017). İşgücü Piyasası Temel Kavramları Doğrultusunda Elâzığ İli İşgücü Piyasasının Mevcut Durumu ve Analizi. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 77-90.
- DOKA (Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı) (2022). Trabzon. https://www.doka.org.tr/bolgemiz_trabzon-TR.html, Erişim Tarihi: 14.11.2022.
- Gazioğlu, E. (2014). Doğu Karadeniz Bölgesinin Toplumsal Cinsiyet Rejimi ve Kadınların Toplumsal Konumları. *Karadeniz Araştırmaları*, 40(40), 95-108.
- İŞKUR (2017). İstatistik Yıllığı. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>, Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- İŞKUR (2018). İstatistik Yıllığı. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>, Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- İŞKUR (2019). İstatistik Yıllığı. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>, Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- İŞKUR (2020). İstatistik Yıllığı. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>, Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- İŞKUR (2021). İstatistik Yıllığı. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>, Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- Karakuş B. & Alptekin M. Y. (2017). Trabzon Halkının Dünya, Dünyalık ve Ekonomik Kazanç Algısı: Özgüvenden Pragmatizme Uzayan İnce Yol. *İmgelem Dergisi*, (1), 33-59.
- Kepek, Y. (2012). Türkiye Ekonomisi, (27. Baskı), Remzi Kitabevi.
- Levent, C. (2020). Türkiye’de Kadınların İşgücündeki Görünümü: Düzey-1 Bölgelerinde Bir Araştırma. *Journal of Empirical Economics and Social Sciences*, 2(2), 1-14.
- Nufusu.com (2022). Trabzon Nüfusu. <https://www.nufusu.com/il/trabzon-nufusu>, Erişim Tarihi: 19.11.2022.
- Öksüz, M. (2006). *Onsekizinci Yüzyılın İkinci Yarısında Trabzon*. (1. Baskı), Serander Yayınları.
- Özpinar, Ş., Demir, Ö., Keskin, S. & Keskin, S. (2011). Türkiye’de İstihdamın Yapısının Değerlendirilmesi (2000-2010). *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 3(2), 133-142.
- Seyyar, A. (2010). Trabzon’un Sosyo-ekonomik Gelişimi (1900–1950) (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Şahin, L. (2011). Türkiye İşgücü Piyasasının Yapısal Özellikleri ve İşsizlik Sorunu. *Journal of Social Policy Conferences*, (53), 543-575.
- Şentürk, F. (2015). Türkiye’de İşgücü Piyasası ve İstihdamın Yapısı. *Sosyal Güvence*, (7), 113-143.
- Tansel, A. (2012). *2050’ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış*. TÜSİAD Yayınları.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018a). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Kadının Kalkınmadaki Rolü, Özel İhtisas Komisyonu Raporu. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KadınınKalkınmadakiRoluOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf>, Erişim Tarihi: 13.11.2022.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018b). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), İşgücü Piyasası ve Genç İstihdamı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1426/39%20IsgucuPiyasasi_ve_GenclstihdamiOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Erişim Tarihi: 13.11.2022.

- Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası (2021). 2019-2020 Yılı Ekonomik Rapor. <https://www.ttso.org.tr/dosyalar/2019-2020-yili-ekonomik-rapor.pdf>, Erişim Tarihi: 22.11.2022.
- Trabzon Valiliği (2015). Trabzon İl Planı 2015-2023. Trabzon Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Yayınları, http://www.trabzon.gov.tr/kurumlar/trabzon.gov.tr/trabzonilplani2015_2023.pdf, Erişim Tarihi:25.11.2022.
- TÜİK (2021). İşgücü İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz-Eylul-2022-45656>, Erişim Tarihi: 19.11.2022.
- TÜİK (2022). İşgücü. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz-Eylul-2022-45656>, Erişim Tarihi: 16.11.2022.
- TÜİK (2022). <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr>, Erişim Tarihi: 12.11.2022.
- TÜİK (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2008-2021. <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=illerin%20ald%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20g%C3%B6%C3%A7>, Erişim Tarihi: 12.11.2022.
- Tütüncü Esmer, A. Ateş, A. & Esmer, S. (2012). Uluslararası Ticarete Trabzon limanının Dünü, Bugünü ve Geleceği, *Türk Deniz Ticareti Sempozyumu IV*, Trabzon.
- Yılmaz, Ö. (2009). Karadeniz'in Uluslararası Ticarete Açılması ve Trabzon. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 359-382.

KARADENİZ:

2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editörler: Özgür Tüfekçi & Fevzi Kırbaşoğlu

Ücretsiz İndirmek için >>>>

TAKDİM

1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2021 Görünümü

Milli Çıkarların Gölgesinde Krizler Sarmalı: Türkiye 2021 | RUKİYE PATAN
44 Günde Gelen Zaferin Birinci Yıl Dönümünde Masada Güçlü Azerbaycan: 2021 | HÜLYA KINIK
Seçimleri Geride Bırakırken 2021 Yılı ve Bulgaristan'da Beklentiler | VAHİT GÜNTAY
Yenilginin Gölgesinde Ermenistan: 2021 | DİLEK KARADENİZ TOPAL
Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2021 | HASAN YILMAZ
Doğu'nun Gölgesinde Batı'ya Doğru İlerlemeye Çalışan Moldova: 2021 | ESRA ÇİL AYDOĞDU
Avrupa'nın Karadeniz'deki Stratejik Limanı Romanya: 2021 | EDA TUTAK
Rusya'nın 2021 Görünümü | YAŞAR SARI
İşgal Tehdidi Altında Ukrayna'nın Bir Yılı: 2021 | ADNAN SEYAZ
Güç Dengesini Değiştirme Arayışında Yunanistan: 2021 | GÖKHAN ÖÇALAN

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

Biden'ın Dış Politika Haritası ve Karadeniz Politikasına Yansımaları | MURAT ÜLGÜL
NATO ve Rusya'nın Geniş Karadeniz Havzasındaki Mücadelesi: 2021 | FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve GÖKHAN ÖÇALAN
Geniş Karadeniz Havzası'nda Gelişen Çin-Rusya İş Birliği: Esnek ve Kırılgan İttifak Dönemi | MÜGE YÜCE
2021 Yılı'nı Geride Bırakırken Avrupa Birliği'nin Geniş Karadeniz Havzası Stratejileri | FEVZİ KIRBAŞOĞLU

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınıraşan Sorunlar

Karadeniz'de Göç ve Sınır Politikaları | HAKAN ÜNAY ve MURAT ÇEMREK
Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması: Türk Boğazları Geçiş Rejimi ve Montrö Öncesi Sorunlar | İSMAIL KÖSE
Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri | ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU
2021 Yılı ASEAN-Rusya İlişkileri | SÜLEYMAN TEMİZ ve AHMET ATEŞ

YAZARLAR

**KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ**
Stratejik Araştırma Merkezi

